

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิธีการตีความเรื่องสุชาติพุทธเกษตรในพระพุทธานามหายาน
 ผู้วิจัย : นายทศพร คุ่มภัย
 ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธานาม)
 คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
 : พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร ป.ธ.๗, พธ.บ., ศศ.ม., พธ.ด.
 : ภิษุณณ์อัมพิกา อัครชินญาณ B.A., M.A.
 วันสำเร็จการศึกษา : ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องสุชาติพุทธเกษตรในพระพุทธานามหายาน โดยมีความมุ่งหมายต่อการศึกษาศาสตร์การตีความเรื่องสุชาติพุทธเกษตร และวิเคราะห์การตีความเรื่องสุชาติพุทธเกษตรกับการตีความพุทธานามในสังคมไทย

จากการศึกษาพบว่า แนวความคิดเรื่องสุชาติพุทธเกษตรมีกำเนิดและพัฒนาการมาควบคู่กับประวัติศาสตร์พระพุทธานามหายาน โดยได้รับอิทธิพลแนวคิดนี้จากปัจจัยแวดล้อมหลายประการเช่น อุดมคติเรื่อง “พุทธภูมิ” สภาวะทางสังคม ตลอดจนพุทธปรัชญามหายาน แนวความคิดดังกล่าว มีการจัดระบบทั้งในรูปของการมีคัมภีร์พื้นฐานเพื่อใช้ในการเผยแผ่ พิธีกรรม การปฏิบัติธรรม และวิธีการเพื่อการบรรลุถึงเป้าหมายในอุดมคติ คือ การได้อุบัติยังสุชาติพุทธเกษตรวิสุทธิภูมิเบื้องทิศตะวันตก ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ด้านศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม และผูกพันอยู่ในวิถีชีวิตชาวพุทธมหายาน โดยได้รับการสืบทอดจนสามารถจัดตั้งเป็นนิยามหนึ่งในพระพุทธานามหายาน ได้แก่ “นิยามสุชาติ”

การตีความเรื่องสุชาตินี้ มีการอธิบายมาแต่ครั้งอดีต และพัฒนามาเป็นรูปแบบการตีความในปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งการตีความนี้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ การตีความว่าสุชาติเป็นโลกภายนอก ซึ่งอธิบายในลักษณะของการพรรณนาให้รายละเอียด ตลอดถึงวิธีการเพื่อให้สามารถสำเร็จประโยชน์ต่อการบรรลุวิสุทธิภูมิแห่งนั้น โดยการตีความกลุ่มนี้ สุชาติพุทธเกษตร เป็นดินแดนที่มีอยู่จริง หากแต่เป็นโลกธาตุที่ตั้งอยู่ห่างจากโลกนี้ออกไปทางทิศตะวันตก เป็นการตีความที่แสดงเรื่องของบุคคล สถานที่ กาล กลุ่มที่ ๒ คือ การตีความว่าเป็นโลกภายใน ซึ่งการอธิบายว่า สุชาติคือ สภาวะของจิตที่เข้าถึงคุณสมบัติของความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หรือ มีความรู้แจ้งใน “โพธิ” พระอริยเจ้าทั้งหลายในสุชาติ คือ ตัวแทนแห่งคุณธรรมอันมีประการต่างๆ ซึ่งสภาวะนั้นหาได้อยู่นอกตัว มิใช่โลกภายนอก แต่เป็นสุชาติในจิต เกิดที่จิต สำเร็จได้ที่จิตนี้เอง ดังนั้น สุชาติในแนวทางที่สองนี้ จึงแสดงเรื่องธรรมาธิฐาน มุ่งเข้าถึงการรู้แจ้งสุชาติที่จิตของตน ส่วนกลุ่มที่ ๓ นั้น เป็นการ

ตีความของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ซึ่งมีความเห็นว่า สุขาวดีพุทธเกษตรนั้น สามารถสำเร็จได้ด้วยการปลูกฝังจิตที่เข้าใจในโพธิ และแสดงออกมาด้วยการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุข เป็นการสร้าง “สุขาวดีบนพื้นพิภพ” สามารถจับต้องได้ ด้วยการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อการช่วยเหลือสังคมให้พบกับความสุข

จากการตีความเบื้องต้น พบว่าปัจจัยของการตีความแนวคิดแรกเป็นเรื่องของบุคคลาธิษฐานนั้น มีองค์ประกอบจากจารีตคัมภีร์ กรอบความคิดของผู้ตีความ สถานการณ์แวดล้อมทางสังคม และทักษะทางความคิด ตลอดจนประสบการณ์ของผู้ตีความ สำหรับเครื่องมือที่เป็นปัจจัยของการตีความเชิงจิตนั้น พบว่า มีส่วนมาจากฐานความคิดเรื่อง สมมติสัจจะ ประมัตตสัจจะ ทั้งความคิดที่จะเข้าใจถึงเจตนารมณ์อันแท้จริงของพระพุทธเจ้าและการเติมเต็มมิติด้านศรัทธา และ ปัญญา จึงส่งผลให้มีการแสดงออกของแนวคิดนี้ในรูปของธรรมาธิษฐาน ส่วนการตีความเพื่อสังคมนั้น ได้ตั้งอยู่บนฐานของการนำอุดมคติทางศาสนามาประยุกต์เข้ากับโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งพระพุทธศาสนาในสังคมไทยก็มีการใช้รูปแบบดังกล่าวในการอธิบายเรื่องนรก สวรรค์ และการนำพระพุทธธรรมเพื่อการสร้างสรรค์สังคม เช่นกัน

Thesis Title : The Study of the Interpretation of “Sukhavati Buddhaksetra”
in Mahayana

Researcher : Mr. Tossaporn Khum-Phai

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramah Somboon Wuttathikaro Pali XII., B.A., M.A., Ph.D.

: Bhiksuni Ampika Auckachinnayarn B.A., M.A.

Date of Graduation : March 30, 2013

Abstract

The objectives of this research are declared of three kinds namely to study the concept, of Sukhavati Buddhaksetra in Mahayana Buddhism, and to analyze the interpretation of Sukhavati Buddhaksetra and in Thai Buddhist societies.

The findings of this study are concluded as follows:

From the research, it is found that the conceptual Sukhavati Buddhaksetra has originated and developed along with the history of Mahayana Buddhism. Both Mahayana and Sukhavati Buddhaksetra were of the conceptual influence by several conditions, for instance, Buddha – Bhumi ideal, sociality, and Buddha – Mahayana philosophy. All concept formats the principle of scripture for propagation, worship, Dhamma performance, and the method of life target achievement that arose at the Western type of Sukhavati Buddhaksetra in Pure Land. These concepts are influential to encourage the Buddhists’ faith so as to create cultural arts, literatures, and relationship of Mahayana Buddhist life. This legacy is original for setting up Mahayana – Buddhism called Pure Land School.

The Sukhavati interpretation has been explained since the former time and developed to the present style of interpretation in three groups. Group one: the Scriptural interpretation which states the Descriptive Buddha Land that also contains the method of Pure Land achievement. This group interprets that the fact, Sukhavati Buddhaksetra is a unit of the Universe, located far way from this land to the West. Furthermore, it mentions the human, beings, the places and the time. Group two:

Psychological interpretation which states that Sukhavati Buddhaksetra is a mental condition to approach the enlightened person, waker and the delighted person or a person who has a through knowledge in Bodhi. The Holy people in Sukhavati are defined for virtues in mind that happens and achieves at the same place. Therefore Sukhavati in group two is the exposition in terms of ideas to attain their mind enlightenment. Group three is interpretive in social Buddhist concept that Sukhavati Buddhaksetra can instill into the psychics to understand the bodhi and to reflect creatively to social contentment. They are built up to concrete “Sukhavati on Earth” by public benefits conducting to assist the happiness in societies.

From All the above interpretations it is found that the group one was concerned with the exposition in terms of persons to contain more scriptures, conceptual framework from interpreters, social environment, attitudes and interpreters’ experience. From and the psychological tools it is found that it is originated from conceptual basis regarding the conventional truth, and the absolute truth to relate with the Buddha’s real volition , confidence fulfillment and wisdom. That reaction was a conceptual exposition in terms of idea form. The social interpretation was based on religious ideal to applied to the truth that current Thai Buddhism is the same as the form to explain the hell, the heaven and the Buddha’s Dharma for social creativity.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระคุณพระอาจารย์พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ภิษุณีอัมพิกา อัคคชินญาณ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูงยิ่ง ซึ่งท่านทั้งสองได้เสียสละเวลา ให้ความเมตตาดูแลเอาใจใส่ ทั้งให้ข้อคิดและคำแนะนำที่ดี โดยจัดระบบความคิดของผู้วิจัยให้สามารถเห็นภาพและวิธีการทำงานที่เป็นระเบียบ ซึ่งสิ่งที่เข้าใจยากให้เป็นสิ่งที่ง่ายอันเป็นผลมาจากความเข้าใจอย่างลุ่มลึกของท่านทั้งสอง เป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านอาจารย์อุไรศรี คณิงสุเกษม มหาอุบาสิกา แห่งวัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร ซึ่งได้เมตตาตามอบทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สมพร บุญชยาอนันต์ ประธานโรงเจหยู๋เสียงฮุกตึ้ง (維善佛堂) ผู้ให้โอกาสในการศึกษา และประสบการณ์ตรงต่อการศึกษา ปฏิบัติธรรม ในพระพุทธศาสนาหายาน และเป็นกำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณสามเณรปยุต (釋聖禮 เช่อเซ่งลี่) ไมตรีกุล วัดบำเพ็ญจีนพรต (永福寺 ย่ง ผู่ ซื่อ) ซึ่งได้เป็นกำลังแก่ข้าพเจ้าในการศึกษาพระพุทธศาสนาหายานตลอดมา ความสำเร็จนี้ขอถวายเป็นสักการะแก่ภิษุณีบุญสิมา ทิพย์รังสฤษฎ์ แม้ท่านจักลาโลกนี้สู่สุคติภูมิ แห่งพระอมิตาภพุทธเจ้าแล้ว หากแต่บั้นปลายชีวิตของท่านได้มอบหนังสือพร้อมทั้งวิทยานิพนธ์ของท่านแก่ข้าพเจ้า ขออานุภาพบุญใดซึ่งข้าพเจ้าได้ชวนชวนบำเพ็ญต่อการสร้างวิทยาทานในครั้งนี้ จงมีแก่ท่าน แม้นท่านสถิตอยู่ ณ วิสุทธิเกษตรแดนใดในสกลภพ ขอจงร่วมรับอนุโมทนาในกุศลบุญกิจครั้งนี้ด้วยเถิด

ขอกราบขอบพระคุณการเกื้อกูลด้านข้อมูลเพื่อการเขียนวิทยานิพนธ์จากห้องสมุดเพื่อการศึกษาพุทธศาสนานิกายสุขาวดีแห่งประเทศไทย (泰國淨宗學會 ไท่ กั๋ว จิ้ง จง เสวีย ฮ่วย) และพระสูตรมหายานอันเกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องสุขาวดี โดยความอนุเคราะห์จากพระวิศวกัทร เชียเกียก วัดเทพพุทธาราม (仙佛寺 เซียน ผ่อ ซื่อ) จังหวัดชลบุรี ตลอดจนสาธุชนเมตตาคุณธรรมสถานลพบุรี (泰華慈恩院 ไท่ ฮว่อ ฉื่อ เอ็น เอวี่ยน) อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณคณะผู้ปฏิบัติธรรมพุทธศาสนิกชนโรงเจหยู๋เสียงฮุกตึ้ง ซึ่งให้การดูแล อำนวยความสะดวกทุกประการตลอดการทำวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะการช่วยประสานงานในการจัดหาข้อมูล และอนุญาตให้ใช้ห้องสมุดหอไตร “พุทธครรภีปริฎฐากคาร” ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่ต้นจนจบ

กราบระลึกถึงพระคุณคณะครู อาจารย์ ซึ่งประสิทธิ์ประสาทวิชาทางการทางด้านอักษรศาสตร์เป็นผลมาแต่ความเอ็นดูปลูกฝังจากคุณครูจิฐิพรรณ คู่เจริญถาวร โรงเรียนอนุบาลลพบุรี ท่านอาจารย์สุธารี จาดจร โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ ฯ และ อาจารย์จงลักษณ์ นิเมเรื่อง

โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี ซึ่งข้าพเจ้าได้ระลึกถึงคุณของท่านทั้งสามทุกครั้งเมื่อจักประพันธ์ผลงานทางวิชาการ หรืองานเขียนทั่วไป

ขอขอบพระคุณความเอื้อเฟื้อและความช่วยเหลือในการแปลภาษาจีน ของคุณธีรวัฒน์ ลานนรินทร์ ขอบพระคุณความเมตตาจากสหายบัณฑิตผู้ร่วมชั้นเรียน คุณแห่งความระลึกนี้พึงมีแก่ท่านอาจารย์มะลิ อิงสุข คุณอภิสร ดีผล คุณอภิญญา ทองเหลือง คุณสุทธิ ว่องไว คุณธัญทิพย์ วิภาพงศ์สานต์ คุณณัฐมา ขันติธรรมกุล และคุณศศิธร ลิ้มเลิศภักดี ตลอดจนสหายบัณฑิตผู้ร่วมรุ่นทุกท่าน

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบระลึกคุณบิดา มารดา คือคุณพ่อสำรวย คุ่มภัย และคุณแม่ราตรี คุ่มภัย ที่ได้ให้ชีวิตนี้เพื่อมีโอกาสได้มาศึกษาพระพุทธศาสนา กราบขอบคุณคณาญาติทั้งหลาย และที่สำคัญคือคุณป้าทั้ง ๖ ท่าน กับอีกน้องชายของข้าพเจ้านายอภิวัฒน์ คุ่มภัย ขอบคุณกำลังใจจากคุณปียนท์ อาภาสกุลเดช และขอความระลึกถึงในคุณนี้ จงมีแก่มิตรสหายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อวิทยานิพนธ์นี้ถ้วนทุกผู้ทุกคน

ด้วยวิทยาความรู้ทั้งปวงนี้ ขอถวายสักการะแด่พระรัตนตรัย พร้อมทั้งมวลหมู่พระโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลาย กับอีกพระอริยเจ้าทั้งปวงในสุขาวดีพุทธเกษตร ขอคุณแห่งความรู้นี้จงมีแก่สรรพสัตว์ถ้วนทุกหมู่เหล่า จงพลันให้ได้ซึ่งปัญญาญาณ มีความสุขเกษมสันต์ ถึงซึ่งพระนฤพาน โดยพร้อมเพียงกันนี้ เทอญ

ทศพร คุ่มภัย

๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๗
๑.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘
๑.๕ ขอบเขตการศึกษา	๘
๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๙
๑.๗ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑
๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๗
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๘
บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องสุชาวดีพุทธเกษตรในพระพุทธศาสนาหายน	๑๙
๒.๑ ความหมายของสุชาวดีพุทธเกษตร	๑๙
๒.๒ บ่อเกิดและพัฒนาการแนวคิดเรื่องสุชาวดี	๒๑
๒.๒.๑ แนวคิดเรื่องสุชาวดีพุทธเกษตรในอินเดีย	๒๕
๒.๒.๒ แนวคิดเรื่องสุชาวดีในประเทศไทย	๒๙
๒.๓ พระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาหายน นิกายสุชาวดี	๓๕
๒.๔ สุชาวดีพุทธเกษตรและคุณาถการแห่งวิสุทธิภูมิ	๔๑
๒.๔.๑ สุชาวดีพุทธเกษตร	๔๑
๒.๔.๒ พระอมิตาภพุทธเจ้า	๔๕
๒.๔.๓ พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์	๕๓

๒.๔.๔ พระมหาสถามปราปตโพธิสัตว์	๕๘
๒.๔.๕ มหาชนในพุทธเกษตร	๖๓
๒.๕ การปฏิบัติธรรมตามวิถีแห่งสุขาวดี	๖๕
๒.๕.๑ คุณธรรมพื้นฐานของผู้ปรารถนาสู่สุขาวดี	๖๖
๒.๕.๒ กุศลกรรมบถ ๑๐	๖๘
๒.๕.๓ วัตรปฏิบัติของผู้มุ่งสู่สุขาวดี	๖๙
๒.๕.๔ การเจริญพุทธานุสติ ๗๖	๗๐
๒.๕.๕ การเพ่งสมาธิ	๗๓
๒.๖ สรุป	๗๔
บทที่ ๓ รูปแบบการตีความแนวคิดเรื่องสุขาวดีพุทธเกษตร	๗๖
๓.๑ ความหมายและความสำคัญของการตีความ	๗๖
๓.๒ การตีความสุขาวดีพุทธเกษตรในฐานะเป็นโลกภายนอก	๘๐
๓.๒.๑ สุขาวดีโลกธาตุกับพุทธจักรวาลวิทยาแนวมหายาน	๘๑
๓.๒.๒ สุขาวดีพุทธเกษตรโลกธาตุแห่งปัจฉิมทิศ	๘๕
๓.๓ การตีความสุขาวดีพุทธเกษตรในฐานะเป็นโลกภายใน	๙๗
๓.๓.๑ การตีความว่า สุขาวดี คือ จิตที่บริสุทธิ์	๙๘
๓.๓.๒ การตีความว่า คุณธรรมแห่งจิต คือ คุณลักษณะอันประเสริฐของสุขาวดี	๑๐๖
๓.๓.๓ การตีความว่า พระอมิตาภพุทธเจ้า คือ สภาวะของโพธิจิต	๑๐๘
๓.๓.๔ บั้ว ๙ ระดับแห่งสุขาวดี คือ ธรรมวิธีเพื่อบรรลุโพธิญาณ	๑๑๒
๓.๔ การตีความสุขาวดีแนวพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม	๑๑๘
๓.๔.๑ แนวคิดพุทธศาสนาแบบมนุษยนิยมของพระคณาจารย์ชิงหวิน	๑๒๒
๓.๔.๒ แนวคิดสุขาวดีในปัจจุบันขณะของท่าน ดิข นัท ฮันท์	๑๓๐
๓.๔.๓ แนวคิดเรื่องการทำเพ็ญสาธารณประโยชน์ขององค์กรพุทธมอญ	๑๔๑
๓.๕ สรุป	๑๕๑
บทที่ ๔ วิเคราะห์การตีความเรื่องสุขาวดีพุทธเกษตรกับการตีความพุทธศาสนาในสังคมไทย	๑๕๒
๔.๑ วิเคราะห์การตีความสุขาวดีในฐานะเป็นโลกภายนอก	๑๕๒
๔.๑.๑ จารีตคัมภีร์ : การจัดระบบความคิดตามทัศนะของผู้ตีความ	๑๕๒

๔.๑.๒	ปัจจัยแวดล้อมทางประวัติศาสตร์	๑๕๗
๔.๑.๓	ทัศนคติและประสบการณ์ชีวิตของผู้ตีความ	๑๕๙
๔.๒	วิเคราะห์การตีความสุภาษิตในฐานะเป็นโลกภายใน	๑๖๒
๔.๒.๑	ฐานความคิดเรื่อง สมมติสัจจะ – ปรมัตถสัจจะ	๑๖๒
๔.๒.๒	ความเข้าใจถึงเจตนารมณ์อันแท้จริงของพระพุทธเจ้า	๑๖๗
๔.๒.๓	การเพิ่มเติม : มิติของศรัทธา – ปัญญา	๑๗๐
๔.๓	วิเคราะห์การตีความสุภาษิตแนวพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม	๑๗๖
๔.๓.๑	การประยุกต์อุดมคติทางศาสนากับโลกแห่งความเป็นจริง	๑๗๖
๔.๓.๒	การบูรณาการพระพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติในโลกปัจจุบัน	๑๗๙
๔.๓.๓	มหายานธรรมกับการสร้างสรรค์ – เยียวยาสังคม	๑๘๑
๔.๔	เปรียบเทียบการตีความเรื่องสุภาษิตพุทธเกษตรกับการตีความพุทธศาสนา ในสังคมไทย	๑๘๔
๔.๔.๑	นรก – สวรรค์ ในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๘๔
๔.๔.๒	ภาษาคน – ภาษาธรรม , นิพพาน “ที่นี่ – เดี๋ยวนี้” ของ ท่านพุทธทาสภิกขุ	๑๘๙
๔.๔.๓	การประยุกต์พระพุทธธรรมเพื่อการแก้ปัญหาสังคมในยุคบริโภคนิยม กรณี พระไพศาล วิสาโล	๑๙๗
๔.๕	สรุป	๒๐๒
บทที่ ๕	สรุปและข้อเสนอแนะ	๒๐๕
๕.๑	สรุป	๒๐๕
๕.๒	ข้อเสนอแนะ	๒๐๗
บรรณานุกรม		๒๐๙
ประวัติผู้วิจัย		๒๑๖

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๒.๑	สุขาวดีพุทธเกษตร ดินแดนแห่งพระอมิตาภพุทธเจ้า	๔๓
ภาพที่ ๒.๒	พระอมิตาภพุทธเจ้า	๔๘
ภาพที่ ๒.๓	พระอมิตาภพุทธเจ้าพร้อมพระอัครสาวกเสด็จรับผู้บำเพ็ญธรรมสู่แดนสุขาวดี	๕๑
ภาพที่ ๒.๔	พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์	๕๕
ภาพที่ ๒.๕	พระอารยะอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (กวน จื้อ ใจ้ ผู ซ่า)	๕๗
ภาพที่ ๒.๖	พระมหาสถามปราปต์โพธิสัตว์ (ต้า ซื่อ จื้อ ผู ซ่า)	๖๐
ภาพที่ ๒.๗	กุศลบุคคลผู้บังเกิดจากดอกบัว	๖๔
ภาพที่ ๓.๑	รูปจำลอง ปัทมครรภ์ หรือ เอกภพ ตามนัยแห่งพุทธศาสนamahayan	๘๓
ภาพที่ ๓.๒	พระธรรมอาจารย์ไท่ชวี (太虛法師 ไท่ ชวี ฝ่า ซื่อ)	๑๒๐
ภาพที่ ๓.๓	พระธรรมจารย์อินซุ่น (印順法師 อิน ซุ่น ฝ่า ซื่อ)	๑๒๑
ภาพที่ ๓.๔	พระคณาจารย์ชิงอวิน (星雲大師 ชิง หวิน ต้า ซื่อ)	๑๒๕
ภาพที่ ๓.๕	กิจการวัดโฝว กวง ซาน ประเทศไต้หวัน	๑๒๙
ภาพที่ ๓.๖	ท่าน ดิช นัท ฮันท์	๑๓๒
ภาพที่ ๓.๗	พระธรรมจารย์เจิ้งเหยียน (證嚴法師 เจิ้ง เหยียน ฝ่า ซื่อ) ผู้ก่อตั้งมูลนิธิพุทธฉือจี้	๑๔๓
ภาพที่ ๓.๘	อาสาสมัครของมูลนิธิพุทธฉือจี้ ปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย	๑๔๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้อ้างอิงข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยใช้อักษรย่อแทนชื่อเต็มคัมภีร์ตามระบบอ้างอิง เล่ม/ข้อ/หน้า ตัวอย่าง ส.ข. (ไทย) ๑๗/๔๓/๕๙. หมายถึง สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๑๗ ข้อที่ ๔๓ หน้า ๕๙ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)

ม.อ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ (ภาษาไทย)